

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено важливі проблеми та зміни умов діяльності менеджерів вітчизняних підприємств в умовах фінансової кризи. Обґрунтовано необхідність інтегрування певних аналітично-інформаційних функцій у менеджера підприємства. Запропоновано вирішення проблеми інтегрування аналітично-інформаційних управлінських функцій електронними засобами оптимізації управлінської діяльності. Проведено систематизацію та класифікацію електронних засобів оптимізації управлінської діяльності.

Ключові слова: управління, інтеграція, управлінські функції, проблеми, оптимізація, електронні засоби, інформаційні системи, систематизація, класифікація.

Svidruk I.

ELECTRONIC FACILITIES OF OPTIMIZATION OF ACTIVITY MANAGER OF DOMESTIC ENTERPRISE

Investigational important problems and changes of terms of activity of managers of domestic enterprises in the conditions of financial crisis. Grounded necessity of integration of certain analytically informative functions for the manager of enterprise. Solution of problem of integration is offered analytically informative administrative functions by electronic facilities of optimization of administrative activity. Systematization and classification of electronic facilities of optimization of administrative activity is conducted.

Keywords: management, integration, administrative functions, problems, optimization, electronic facilities, informative systems, systematization, classification.

Вступ. В умовах глобалізації сфери товарного обігу та вступу України у СОТ встановлюються високі вимоги щодо продуктивності інструментів здійснення підприємницької діяльності. Безупинно скорочується також проміжок часу, відведений на виконання торгово-технологічного процесу підприємств. Це пов'язано із швидким розвитком автоматизації управлінських операцій торгово-технологічних процесів на світовому рівні. Отже, якщо вітчизняні підприємства не будуть встигати за цими темпами, успіху їм не досягти.

При цьому відбуваються якісні зміни у розподілі функціональних обов'язків менеджерів підприємств та певних фахівців. Сьогодні, наприклад, підприємство не завжди може дозволити собі таку розкіш, як постійна наявність у складі трудового колективу юриста для консультації своїх службовців – бухгалтерів, менеджерів тощо щодо питань оподаткування, митного оформлення товарів, правового забезпечення трудових відносин та ін., які виникають кожен день на підприємстві. Тому існує обґрунтована необхідність пошуку засобів, методів та фахівців, які б змогли самі (застосовуючи ефективний інструментарій) вирішувати ці повсякденні проблеми.

Все це обумовлює необхідність інтегрування функцій у самого менеджера та у конкретних фахівців при одночасній умові підвищення обсягів та якості їх знань в різних сферах управління підприємницькими структурами. У науковій літературі з вирішення управлінських питань майже відсутній розгляд проблематики такої інтеграції

управлінських функцій в умовах фінансової кризи. Фрагментарно ці питання розглядають управлінці-практики [7, 8, 11].

Метою статті є огляд та класифікація існуючих загальноукраїнських електронних засобів оптимізації діяльності та інтеграції аналітично-інформаційних управлінських функцій менеджера вітчизняного підприємства. В процесі дослідження встановлено та вирішено такі завдання:

1) дослідити важливі проблеми та зміни умов діяльності менеджерів вітчизняних підприємств в умовах фінансової кризи;

2) обґрунтувати необхідність інтегрування певних аналітично-інформаційних функцій у керівника чи менеджера підприємства;

3) запропонувати вирішення проблеми інтегрування аналітично-інформаційних управлінських функцій електронними засобами оптимізації управлінської діяльності;

4) оглянути, систематизувати та класифікувати електронні засоби оптимізації управлінської діяльності.

Проблеми та зміни умов діяльності менеджерів вітчизняних підприємств. Управління, в широкому розумінні цього терміну є безперервним процесом впливу на об'єкт управління (особистість, колектив, технологічний процес, підприємство, держава) для досягнення оптимальних результатів при найменших витратах часу та ресурсів [6]. Кожен фахівець в галузі управління повинен володіти теорією, практикою і мистецтвом управління, вміти чітко визначати цілі своєї діяльності, визначати

стратегію і тактику, необхідні для їх досягнення, приймати управлінські рішення і нести персональну відповідальність за них. Останнє бачиться нам особливо важливою складовою управлінської діяльності.

Принципові зміни в політичному і економічному житті України та тяжкі умови виробничо-господарської діяльності підприємств, що утворилися при фінансово-економічній світовій кризі, постійно вимагають від керівників та менеджерів підприємств глибокого вивчення сучасних методів і форм управління трудовими колективами. Функції керівника значно ускладнилися. Тепер він не лише зобов'язаний думати про виробниче і господарське управління своїм підприємством, але й постійно вирішувати перспективні, стратегічні питання, які раніше вирішувалися на рівні главку або міністерства. Без вивчення ринку, без пошуку місця для своїх товарів на ринку, без використання специфічних знань та вмій, без інноваційних вкладень і банківського кредиту підприємство приречене, в умовах ринкових стосунків воно загине в конкурентній боротьбі.

Життя ставить перед керівником такі проблемні завдання, як впровадження нових технологій, організація випуску нових, конкурентноздатних товарів, не формальна, а фактична увага до якості продукції, що випускається, вирішення комплексу соціальних питань, пошук нових методів стимулювання праці, розвиток самоврядування і одночасне зміцнення єдиноначальності і дисципліни.

Сьогодні в руках керівника і апарату управління знаходиться доля всього підприємства; допомагати тим, хто відстає, як було раніше, ніхто не буде. Пішла в минуле така форма соціального паразитизму, як господарське утриманство, коли держава оплачувала прорахунки і нехлюйство відстаючих підприємств [6]. Керівники змушені самостійно вирішувати цілу низку нових виробничих проблем: визначення стратегічних цілей і завдань управління, розробка детальних планів для досягнення цих цілей, декомпозиція завдань на конкретні операції, координація діяльності підприємства з іншими підприємствами та закладами, постійне вдосконалення ієрархічної структури, оптимізація процедури ухвалення управлінських рішень, пошук найбільш ефективних стилів управління і вдосконалення мотивації дій співробітників тощо.

Особливі завдання стоять перед самостійним підприємством у зв'язку з новими проблемами матеріально-технічного забезпечення і збуту. З ностальгічним акцентом згадують комерційні директори і менеджери відділів постачання «старі добрі часи», коли вони «вибивали» там, «вгорі», додаткові капітальні вкладення, устаткування, паливо, матеріали, фонд зарплати, додаткові необхідні робочі місця і посади [3, 8]. Час завжди народжував своїх героїв, і були великі майстри «відкрити» додаткові ресурси на всяк випадок, про запас, а тепер... Тепер з'явилися маркетинг, реклама, потрібно шукати контакти з партнерами в ближньому і далекому зарубіжжі, враховувати складні митні бар'єри, адже і все це вимагає нових професійних

знань. Все це обумовлює необхідність наявності фахівців у складі трудових колективів підприємств, які б займалися вирішенням вище перерахованих питань.

Можемо стверджувати, що з'явилася і успішно розвивається нова тенденція в практиці управління - виявилось, що успішна робота підприємства, здобуття ним високих прибутків і висока конкурентоспроможність багато в чому залежать від наявності необхідних для певного підприємства та його напрямів діяльності фахівців-консультантів з чітко окресленого кола питань. Йдеться про потребу, наприклад, штатного юриста чи штатного психолога для консультації всього трудового колективу підприємства з питань, які виникають у працівників кожен день. Проте, сьогодні майже на кожному підприємстві відсутня можливість фінансового утримання таких фахівців. Отже, визначена необхідність пошуку засобів та методів вирішення повсякденних проблем трудового колективу.

Вирішення проблеми інтегрування аналітично-інформаційних функцій керівника підприємства електронними засобами оптимізації управлінської діяльності. На нашу думку, вирішення цієї складної проблеми може відбутися за допомогою комп'ютерних інформаційних систем (скорочено ІС) широкого застосування, і в першу чергу, – інформаційних пошукових Інтернет-систем та комп'ютерних нормативних систем України.

Проведемо огляд та спробуємо класифікувати існуючі загальноукраїнські електронні засоби оптимізації діяльності менеджера.

Найбільш популярними вітчизняними пошуковими Інтернет-системами є «Мета» (<http://www.meta.ua>), А-counter (<http://www.a-counter.kiev.ua>), Search.ua (<http://www.search.ua>) тощо.

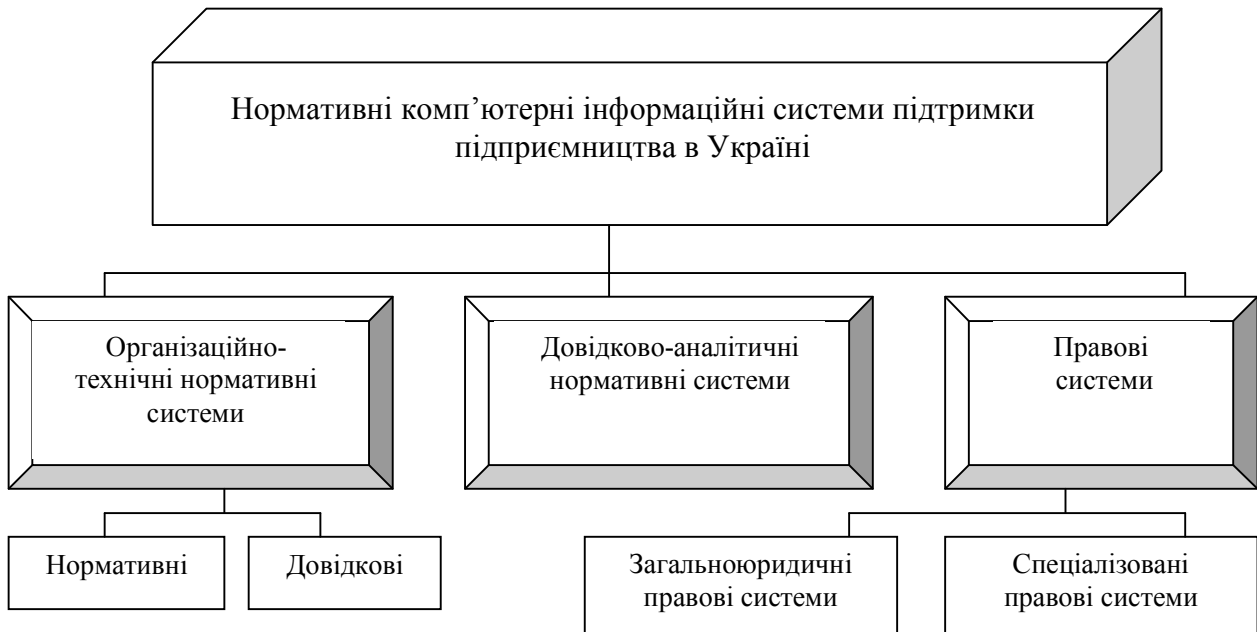
Українські комп'ютерні нормативні системи загального користування, які широко розповсюджені для використання в підприємствах України, є сенс умовно розділити на три класи (рис.1):

- організаційно-технічні нормативні системи;
- довідково-аналітичні нормативні системи;
- правові нормативні системи.

У свою чергу, організаційно-технічні нормативні системи можна поділити на нормативні та довідкові, а правові нормативні системи - на загальноюридичні та спеціалізовані.

Типовими представниками класу нормативних організаційно-технічних нормативних систем загального користування є:

1. Інформаційно-довідкова система «Леонорм-ІНФОРМ» - нормативні акти України у сферах: технічного регулювання; стандартизації; оцінки відповідності; метрології; систем керування якістю; систем керування довідками; державного нагляду; ветеринарної медицини; безпечності харчових продуктів тощо (розробник - ЗАТ «Науково-інформаційний центр «Леонорм», м. Львів, <http://www.leonorm.com.ua>).

Рис 1. Класифікація ІС підтримки підприємництва

Практично випробувавши та проаналізувавши систему «Леонорм-ІНФОРМ» щодо її доцільності застосування в діяльності вітчизняних підприємств, ми визначили, що вона надає користувачам:

- доступ до інформаційних ресурсів (законів України, технічних регламентів, національних класифікаторів, національних та міждержавних стандартів, норм та правил, тематичних збірників нормативних документів).

- простий та зручний пошук інформації за заданими критеріями;

- можливість підключення різних баз даних і створення практично будь-яких баз даних різних конфігурацій, використовуючи шаблони індивідуальних баз даних (користувальницькі БД) і програмне забезпечення для їхнього ведення;

- можливість створювати і вести власні фонди нормативних документів на будь-яких носіях, бібліотеки технічної й художньої літератури;

- замовляти необхідні каталоги, закони України, регламенти, стандарти, бази даних, системи, довідники, класифікатори безпосередньо зі свого робочого місця, одержувати рахунки на ці продукти, а після їхньої оплати одержувати замовлені продукти через мережу Інтернет, кур'єрською або поштовою доставкою.

Найбільш корисною у КІДС «Леонорм-ІНФОРМ» для ефективного здійснення бізнес-процесів в сфері товарного обігу є інформація про:

- чинні стандарти на території України, СНД, а також про стандарти міжнародних організацій (ISO, ІЕС)

- чинні в Україні класифікатори техніко-економічної і соціальної інформації;

- перелік продукції і послуг, що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні;

- про органи сертифікації та випробувальні лабораторії, що проводять сертифікацію (випробування) продукції в Україні;

- про законодавчі акти України, включаючи закони Верховної Ради, Укази президента України, Постанови Кабміну України, а також підзаконні акти міністерств і відомств України;

- про Європейське законодавство, включаючи інформацію про директиви ЄС.

Отже, найбільш корисною у ІС «Леонорм-ІНФОРМ» для ефективного здійснення комерційної діяльності підприємств є інформація про чинні стандарти на території України, СНД, а також про стандарти міжнародних організацій (ISO, ІЕС), класифікатори техніко-економічної і соціальної інформації, про органи сертифікації та випробувальні лабораторії, що проводять сертифікацію (випробування) продукції в Україні.

Для оцінювання ІС нами обрана група наступних критеріїв оптимальності: рівень толерантності інтерфейсу; швидкість роботи; забезпечення необхідного рівня технічної підтримки; якість документального оформлення відповідних документів, що формує система; прийнята політика підтримки; вартість обслуговування програмного забезпечення тощо.

КІДС «Леонорм-ІНФОРМ» задовольняє більшості з цих критеріїв. Відмітимо, що вартість системи з повним її наповненням є високою, але існує можливість вибору та комплектації системи лише за тими розділами, які необхідні користувачу. З такої позиції, можемо рекомендувати викори-

стання КІДС «Леонорм-ІНФОРМ» вітчизняним підприємствам.

2. Інформаційно-довідкова система «ЗОДЧИЙ» - нормативні акти України в галузі будівництва (розробник – ТзОВ «Інформаційно-маркетинговий центр», м. Київ, <http://www.dbn.com.ua>) та ін. ІС «ЗОДЧИЙ» включає в себе: чинні в Україні державні будівельні норми (ДБН), державні стандарти України (ДСТУ), будівельні норми та правила (БНтаП), будівельні норми (БН), тимчасові будівельні норми (ТБН), кошторисні норми і розцінки на будівельні, ремонтні і монтажні роботи, законодавчі акти й організаційно-розпорядчі документи Держбуду України та інших міністерств і відомств в галузі будівництва.

Довідковими організаційно-технічними нормативними системами є каталоги підприємств, товарів та послуг (Інтернет-версії та версії на компакт-дисках).

Типовим представником класу довідково-аналітичних нормативних систем є довідково-аналітична система «Довідник по новому бухгалтерському обліку», яка містить біля 15000 варіантів схем проводок, зібраних у вигляді повноцінної бази даних (розробник – ТзОВ «Самсон», м. Київ, <http://www.samson.kiev.ua>). Цей довідник не призначений для накопичення облікової інформації і формування звітів для вищого менеджменту підприємства і держорганів. Він служить для швидкого і зручного пошуку схем проводок, особливо не передбачених типовими настройками, а також для з'ясування впливу різних операцій на фінансовий результат.

Загальною юридичні правові системи на ринку України, в першу чергу, представляють: експертна правова система «Нормативні акти України» (розробник ЗАТ «Інформтехнологія», м. Київ, <http://www.nau.kiev.ua>); професійна інформаційно-правова система «Ліга: закон» (розробник – корпорація «Ліга», м. Київ, <http://www.ligazakon.ua>); інформаційно-правова система «Законодавство» (розробник – УКС апарату ВР України, <http://www.rada.gov.ua>) та ін.

Найбільш розповсюдженні спеціалізовані правові системи – комплекс комп'ютерних довідників із законодавства України «Дінай» (розробник – компанія «Дінай», м. Київ, <http://www.dinai.kiev.ua>). У склад комплексу входять 5 довідників: комп'ютерний довідник із законодавства «Бос» - повна законодавча та нормативна інформація України із загальногосподарських питань для менеджерів; комп'ютерний довідник із законодавства «Гросбух» - повна законодавча та нормативна інформація України з питань бухгалтерського обліку та оподаткування; комп'ютерний довідник із законодавства «ЗЕД-Експерт» - повна законодавча та нормативна інформація України з питань зовнішньоекономічної діяльності; комп'ютерний довідник із законодавства «Страховання» - повна законодавча та нормативна інформація України з питань страхової справи; комп'ютерний довідник із законодавства «Цінні па-

пери» - повна законодавча та нормативна інформація України з питань фондового ринку та цінних паперів.

Висновки. Обґрунтовано необхідність оптимізації діяльності та інтеграції аналітично-інформаційних управлінських функцій менеджера вітчизняного підприємства в умовах фінансової кризи. Наведено спробу класифікувати загальноукраїнські електронні засоби оптимізації діяльності менеджера, а саме комп'ютерні інформаційні системи (ІС) широкого застосування.

Вважаємо доцільним умовно розділити ці ІС на три класи: організаційно-технічні нормативні системи; довідково-аналітичні нормативні системи; правові нормативні системи.

У свою чергу, організаційно-технічні нормативні системи можна поділити на нормативні та довідкові, а правові нормативні системи - на загальноюридичні та спеціалізовані.

Загалом, використовуючи розроблену нами класифікацію можемо рекомендувати застосування вищезазначених електронних засобів для оптимізації діяльності та інтегрування певних управлінських функцій менеджерів вітчизняних підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьєв О. М. Сервіси Internet: [навч.-метод. посіб. для студентів вузів] / О. М. Ананьєв. - Л.: вид-во ЛКА, 2007. - 124 с.
2. Балабанова Л. В. Управління персоналом: навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак - К.: ВД «Професіонал», 2006. - 512 с.
3. Кнорринг В. И. Теория, практика и искусство управления / [учебн. для вузов по специальности «Менеджмент»] / В. И. Кнорринг. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА_М, 2001. - 528 с.
4. Компаниец Н. И. Предприятие в Сети / Н. И. Компаниец // Hi-Tech панорама. - К.: «Chip», 2009. - № 8. - С. 20-21.
5. Управління людськими ресурсами: філософські засади: навч. посіб. / [наук. ред. В. Г. Воронкової]. - К.: ВД «Професіонал», 2006. - 576 с.
6. Хміль Ф. І. Управління персоналом: підручник / Ф. І. Хміль. - К.: Академвидав, 2006. - 488 с.
7. <http://www.zipsites.ru>
8. <http://www.management.com.ua>
9. <http://www.intuit.ru>
10. <http://www.meta.ua>
11. <http://www.a-counter.kiev.ua>
12. <http://www.search.ua>
13. <http://www.leonorm.com.ua>
14. <http://www.dbn.com.ua>
15. <http://www.samson.kiev.ua>
16. <http://www.nau.kiev.ua>
17. <http://www.ligazakon.ua>
18. <http://www.rada.gov.ua>
19. <http://www.dinai.kiev.ua>